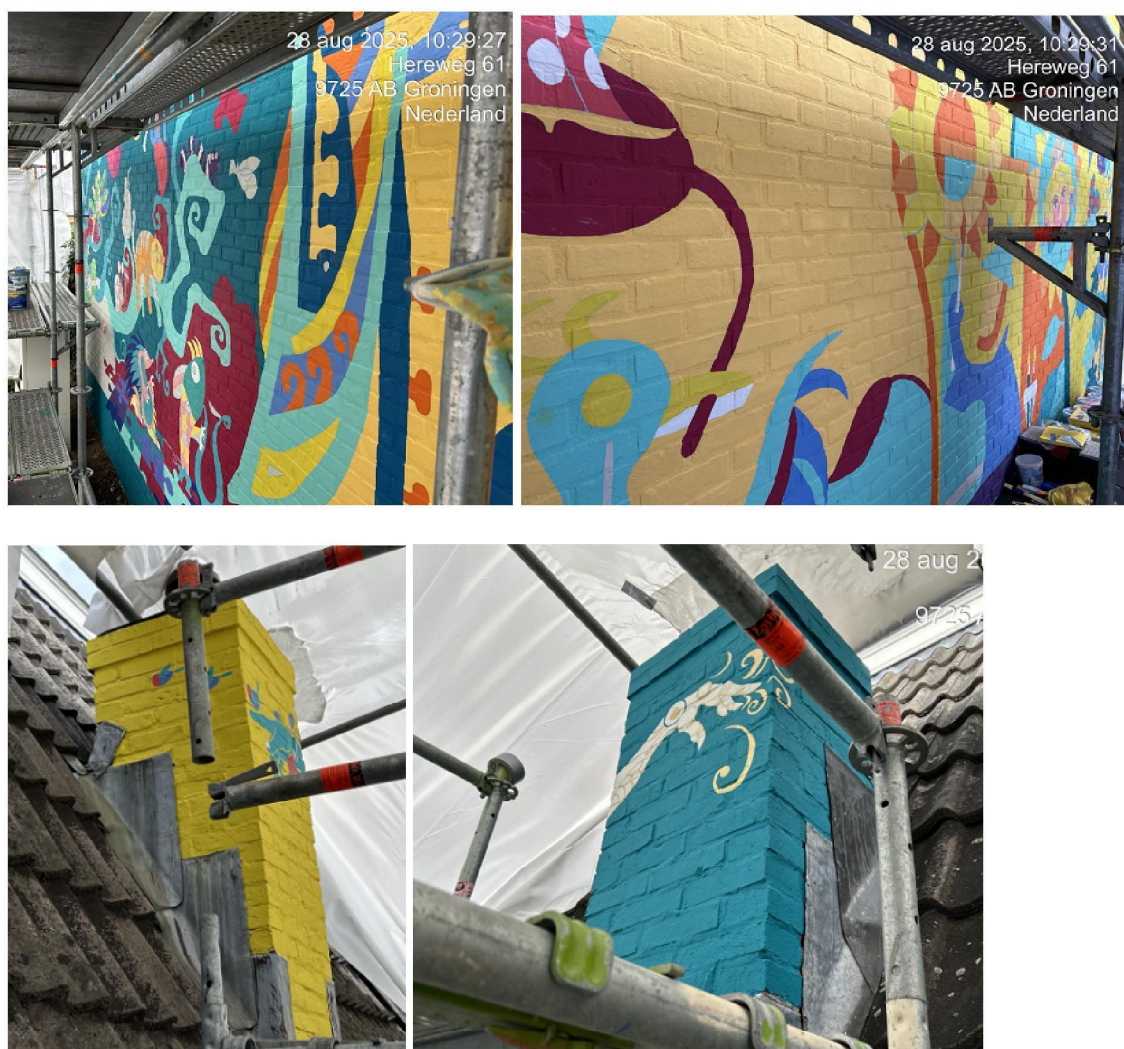

Advies Monumenten, 2^e advies

Bammer : 5.1.2e : 5.1.2e
Dossiernummer : GRN-00023555
Adviseur : 5.1.2e : 5.1.2e
Datum advies : 28 oktober 2025 (1^e advies, 9 oktober 2025)
Adres : Hereweg 61
Aanvrager : Handhaving VTH
Monumentale status : GM met mon.nr. 101075
Datum indiening : 4 september 2025
Betreft : Kunstwerk op gevel gemeentelijk monument zonder vergunning
CRK : Ja (CRK d.d. 24 september 2025)

Samenvatting: Niet akkoord, zie advies.

Advies

Wij adviseren **negatief** over de volgende werkzaamheden aan het gemeentelijk monument aan de Hereweg 61:

- het aanbrengen van muurschildering over de gehele zijgevel;
- het aanbrengen van muurschilderingen op de schoorstenen;

Deze muurschildering op zowel de zijmuur als de schoorstenen dienen van het pand verwijderd te worden.

Aan het verwijderen van de muurschildering zijn de volgende voorwaarden verbonden:

- De (verwijder)werkzaamheden mogen geen schade aanbrengen aan het monument;
- Er dient te worden onderzocht op welke wijze deze muurschildering kan worden verwijderd;
- De werkzaamheden dienen door een gespecialiseerd bedrijf te worden uitgevoerd;
- Er dient een duidelijke werkbeschrijving van de werkzaamheden te worden overlegd, waarbij de diverse mogelijkheden zijn toegelicht;
- De start van de (verwijder)werkzaamheden dient vooraf te worden gemeld aan de monumenten bouwinspecteur van de gemeente, zodat in overleg een proefstuk ter monsterring opgezet kan worden;
- Definitieve keuzes vinden plaats in gezamenlijkheid met de belanghebbende partijen en in overleg met de bouwinspecteur en de restauratiedeskundige van de vakgroep Erfgoed.

Motivering

De woning aan de Hereweg 61 is onderdeel van een dubbel woonhuis. Oorspronkelijk stond aan het pand aan de zijde van de Vechtstraat ook nog een woning (Herestraat 63), welke is gesloopt met de aanleg van de (brede) Vechtstraat. Omdat er door het verwijderen van het aanliggende pand geen buitengevel aanwezig was is er een nieuwe zijgevel geplaatst. Dit om het pand te beschermen tegen weersinvloeden. Deze nieuwe zijgevel maakt hiermee deel uit van het casco van Hereweg 61 en is daarmee onderdeel van het monument. Daarmee is er vanuit erfgoed geen verschil tussen het beschilderen van de schoorstenen en jongere zijgevel. (voor nadere informatie over het pand zie de Redengevende omschrijving en de bouwhistorische verkenning, Adviesbureau Ormel Cultuurhistorie & Bouwtechniek, januari 2018)

Op deze zijgevel en schoorstenen is een grote kleurrijke muurschildering aangebracht. Deze werkzaamheden aan een monument zijn vergunningsplichtig. Echter zijn deze schilderijen aangebracht zonder een vergunning.

Deze grote, kleurrijke muurschildering beslaat de gehele zijgevel en schoorstenen. Door haar omvang, kleurgebruik en expressieve karakter is het kunstwerk op zeer dominante wijze aanwezig. Hierdoor overschaduwde deze schildering de waarden van het monument op een wijze waardoor deze wordt ontsierd. De schildering voldoet daarom niet aan de basisvoorwaarden die worden gesteld aan toevoegingen aan monumentale objecten, namelijk: reversibiliteit, respect voor de bestaande waarden en inpassing binnen het historische karakter van het pand en de omgeving.

Naast de ontsierende overwegingen zijn er ook belangrijke bouwtechnische bezwaren tegen de muurschildering. Voor het schilderen van monumenten wordt een verf met een dampdoorlatendheidsklasse V1 aangeraden om mogelijke gevolgschade door vocht te beperken.

Er is aangegeven dat er voor deze muurschildering 6 lagen Sigmaverf met een dampdoorlatendheidsklasse V2 zijn aangebracht. Kijkende naar de echte waarde is dat is met 6 lagen dampdicht te noemen. Dit leidt vrijwel onvermijdelijk tot schade aan metselwerk en voegen, verslechtering van het binnenklimaat, en verlies van historische materialen.

Omdat de zijgevel onlosmakelijk onderdeel uitmaakt van het casco van de woning maakt het onderdeel uit van de monumentenstatus als geheel en is het aanpassen ervan vergunningsplichtig. Het maakt daarbij niet uit of het nu gaat om schilderijen op historisch of nieuwer bouw materiaal, de gevolgen die deze schilderijen voor het moment als geheel hebben veranderen er niet door. Het gaat daarbij zowel om de esthetische gevolgen van de schildering voor de beleving van het monument als de technische gevolgen door het toegepaste verfsysteem zoals een verhoogde kans op vochttoename in het monument op de korte termijn en schimmelproblemen en vorstschade op de langere termijn.

Voor zowel de buitenmuur als de schoorstenen gelden dezelfde overwegingen en moet negatief worden geadviseerd.

Onderbouwing conclusie

Er kan niet positief worden geadviseerd. Er wordt niet voldaan aan de Richtlijnen Onroerend Erfgoed Groningen en aan het monumentenbeleid.

Opgave en ingreep / Beschrijving van de werkzaamheden

Het voorgelegde plan heeft betrekking op:

- overige werkzaamheden:
 - o het aanbrengen van een muurschildering op zijgevel en schoorstenen.

Toetsingscriteria

- Monumentwaarden. Hiermee worden architectuurhistorische waarden, bouwhistorische waarden, cultuurhistorische waarden, landschappelijke waarden, stedenbouwkundige waarden, gaafheid, zeldzaamheid begrepen.
- Richtlijnen Onroerend Erfgoed Groningen. Dit zijn uitvoeringsrichtlijnen en bieden opdrachtgever, vakman én overheid handvatten voor het toepassen van de juiste materialen en producten, technieken en werkwijzen.
- Monumentenbeleid. In zijn algemeenheid houdt dit in dat behoud voor vernieuwen gaat, bouwhistorie eerbiedigt wordt, toevoegingen en veranderingen aan monumenten omkeerbaar moeten zijn, nieuw toe te passen materialen moeten overeenstemmen met bestaande materialen.

Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK)

Bij rijksmonumenten wordt altijd advies gevraagd aan de onafhankelijke, externe gemeentelijke Commissie Ruimtelijke Kwaliteit.

Beoordeelde stukken

☐	Huidig	Foto CLO	05-09-2025	schildering Hereweg 61 3	Ft
☐	Huidig	Foto CLO	05-09-2025	schildering Hereweg 61 2	Ft
☐	Huidig	Foto CLO	05-09-2025	schildering Hereweg 61 1	Ft
☐	Huidig	Foto CLO	05-09-2025	voorgenomen locatie Vechtstraat	Ft
☐	Huidig	Foto CLO	05-09-2025	schildering Merwedeweg	Ft
☐	Huidig	Foto CLO	05-09-2025	schildering Hereweg 61 6 schoorstee...	Ft
☐	Huidig	Foto CLO	05-09-2025	schildering Hereweg 61 5 schoorstee...	Ft
☐	Huidig	Foto CLO	05-09-2025	schildering Hereweg 61 4	Ft

Achtergrondinformatie

Adres : Hereweg 59, 61
Opdrachtgever : onbekend
Architect : onbekend
Bouwjaar : circa 1885
Oorspronkelijke functie : dubbel woonhuis
Huidige bestemming : kamerverhuur

Inleiding

Dubbel woonhuis, gesitueerd in de overwegend gesloten, westelijke gevelwand van de Hereweg op de hoek met de Vechtstraat, onderdeel van het bouwblok tussen de Barestraat (noorden), Hereweg (oosten), Vechtstraat (zuidzijde) en de Geulstraat (westzijde), gebouwd omstreeks 1885 in een eclectische bouwstijl. Op de kadastrale minuutkaart van circa 1830 staat op deze plek al bebouwing aangegeven. De beide panden zijn elkaars spiegelbeeld. In 1902 werd nr. 59 aan de achterzijde uitgebreid met een serre. Bij een verbouwing in 1907 werd op de verdieping van de panden een aantal vertrekken ingericht, waarvoor de kap werd gewijzigd en in het voordakschild twee gemetselde kajuiten werden aangebracht.

In 1955 wordt de (brede) Vechtstraat aangelegd als onderdeel van het uitbreidingsplan voor de Rivierenbuurt. Daarvoor worden de aangrenzende panden aan de (niet meer bestaande) Menneslaan en het buurpand Hereweg 63 gesloopt. In 1983 werden de panden gerenoveerd, na gekraakt te zijn geweest. De ovale versieringen in de kuiven boven de openingen vertonen stilistische overeenkomst met die van het tegenoverliggende pand op Hereweg 68 (wellicht een functionele samenhang?).

Omschrijving

Dubbel woonhuis, gebouwd op een in hoofdvorm vierkante plattegrond, bestaande uit één bouwlaag onder een afgeknot schilddak, die belegd is met grijze sneldekkers. Boven een trasraam van licht gesinterde donkerbruine baksteen zijn de gevels opgemetseld uit rode baksteen. De voorgevel van elk woonhuis is vier traveeën breed. De venster- en deuropeningen in de voorgevel zijn licht betoogd en gedecoreerd met geprofileerd stuc lijstwerk, met aan de bovenzijde rijk uitgevoerde kuiven. Hierin bevinden zich motieven van omwikkelde balen of tonnetjes. De ingangen zijn voorzien van hardstenen stoepen van twee treden. Het noordelijke pand (nr. 59) bezit in de bovenlichten gekleurde glas-in-looddramen (jaren twintig), die na circa 1974 zijn aangebracht. De voordeur bezit een paneel, dat aan de bovenzijde licht getoogd is en soortgelijk glas-in-lood bevat als dat boven de vensters. Het zuidelijke pand (nr. 61) bezit nog de oorspronkelijke bovenlichten die door een spijl in tweeën worden gedeeld. Oorspronkelijk hadden alle vensters een zesruitsroedenverdeling. De voordeur is voorzien van een gietijzeren rooster. De noordelijke voordeur is vernieuwd. De gevel wordt naar boven afgesloten door een kroonlijst, waarboven een geprofileerde gootlijst loopt, die rust op drie gesneden, voluutvormige klossen. In het voordakschild zijn twee gemetselde kajuiten opgenomen, die elk een segmentboogvormig gesloten, vierdelig venster bezitten, die identieke kuiven hebben als op de begane grond. De kroonlijst is licht geknikt. De achtergevel bezit nog deels (schuif) vensters met de oorspronkelijke zesruitsroedenverdeling. In het achterdakvlak van nr. 59 is een brede gemetselde kajuit van later datum aangebracht (jaren twintig?).

Interieur

De inwendige structuur en indeling van beide panden is nagenoeg ongewijzigd gebleven. Beide panden bezitten houten binnenluiken en zitjes in de vensterbanken in de voorkamers. De gangen over de gehele lengte worden afgesloten door achterdeuren met bovenlichten, die gevuld zijn met gekleurd glas en deels met mousselineglas. De gang van nummer 61 bezit een stucplafond met centraal een rozet. De trappen hebben op de verdieping bewerkte trappalen en houten balusters. Nummer 59 bezit een eenvoudige houten keukenschouw. De voorkamer bevat een eenvoudige zwartmarmeren schoorsteenmantel. Op de begane grond zijn de deuren afgetimmerd, op de verdieping bevinden zich tweepaneelsdeuren in geprofileerde kozijnen.

Waardering

Dubbel woonhuis, gesitueerd in de overwegend gesloten, westelijke gevelwand van de Hereweg op de hoek met de Vechtstraat, gebouwd omstreeks 1885 in een eclectische bouwstijl.

Het pand Hereweg 59, 61 is van algemeen belang voor de gemeente Groningen:

- vanwege zijn stedenbouwkundige waarden, omdat het pand een van de laatste representanten is van de oudere, eenlaagse bebouwing langs dit gedeelte van de Hereweg, die deel uitmaakt van het historische bebouwingsbeeld aan de Hereweg, van oudsher de belangrijkste zuidelijke uitvalsweg van de stad Groningen, en daarmee van belang voor de stedenbouwkundige ontwikkeling van dit gebied, dat in het laatste kwart van de 19de eeuw geleidelijk aan verdicht werd met woonhuizen voor de beter gesitueerden;
- vanwege zijn architectuurhistorische waarden, gelegen in zijn bouwmassa, de karakteristieke architectuur die kenmerkend is voor het laatste kwart van de 19de eeuw, tot uiting komend in de rijk uitgevoerde stucafwerking in de vorm van geprofileerd lijstwerk met kuiven rondom vensters en deuren, de glas-in-loodbovenlichten en de beide gemetselde arkenelen; voorts is de oorspronkelijke indeling en interieurafwerking voor een deel goed bewaard gebleven; van belang zijn onder meer de houten binnenluiken in de woonvertrekken aan de straatzijde met gebogen vensterbanken, die rusten op bewerkte consoles, de keukenschouw in nummer 61 en de gangdeur met bovenlichten met gekleurd en mousselineglas in nummer 61;
- vanwege de redelijke mate van gaafheid van het exterieur, vooral van de rijk uitgevoerde stucwerkomlijstingen van vensters en deuren, die met hun repeterend karakter een opvallend element vormen in het straatbeeld;
- vanwege zijn relatieve zeldzaamheid, omdat het een van de laatste vertegenwoordigers van dit type eenlaagse woonbebouwing aan de westzijde van de Hereweg.